

очи блеснаха като рубини. Пристъпвах изключително предпазливо напред. Най-сетне успях да спусна въжения клуп и да го нахлузя внимателно на главата му. Кайманът лежеше неподвижно, заслепен или хипнотизиран от светлината. След това затегнах здраво клупа и измъкнах мятаното му се тяло в лодката. Той разтваряше челюсти и гърлото му се издуваше, когато изливаше яда си със силни и рязки крясъци. Завързах го в един чувал и на следния ден го закарах на пет мили от езерото. Там го пуснах на свобода из ручейте.

Кайманът не успя да намери обратния път и през останалата част от моя престой в малката колиба край залятата от водата долчинка аз седях и се наслаждавах на гледката на семейството якани. То се разхождаше безгрижно и щастливо из езерцето и търсеше храна, без да се страхува всеки път, когато лекият ветрец набраздяваше повърхността на светлокафявата вода.

ИЗОБЩО ЗА ЖИВОТНИТЕ

Поведението на животните и начинът, по който се справят с проблемите на своето съществуване, винаги са представлявали за мен източник на очарование. В следващите страници ще се опитам да разкажа за някои от удивителните методи, които прилагат животните при намиране на другарка, при самозащита или при строежа на своя дом.

Грозното или страшното животно (подобно на грозното или отвратителното човешко същество) никога не е напълно лишено от известни привлекателни качества. Едно от най-подкупващите неща в света на животните е внезапната среща с някое на вид ужасно глупаво и противно животно, което се държи по обаятелен и привлекателен начин. Приклекналата като кокошка над своите яйца ципалка например, която много старателно ги събира, ако проявите нелюбезността да ги разпръснете, или паякът, който след като е забавлявал своята възлюблена и тя е изпаднала в транс, взима всички предпазни мерки и я обвързва със сребърни нишки, за да не се пробуди внезапно и да го погълне; морската видра (калан), която се привързва внимателно към водораслите, за да спи спокойно, без да се страхува, че отливите и теченията ще я отвлекат надалеч.

Спомням си как веднъж, когато бях още съвсем млад, седях на брега на малък бавноструен поток в Гърция. От водата неочаквано изпъзля насекомо сякаш току-що пристигнало от Космоса. То полази нагоре по стъблото на един папур. Имаше големи изпъкнали очи и едро тяло с тънки като на паяк крака. През гърдите му беше праметната някаква необикновена и грижливо нагъната вещ, която му придаваше вид на странен марсиански аквалангист. Насекомото се катереше внимателно по

папура, като през това време топлите слънчеви лъчи изсушиха водата от отвратителното му тяло. След това насекомото спря и като че изпадна в транс. Неговото не твърде приятно появяване ме заинтригува и очарова. Моят интерес към естествознанието в онези дни не почиваше на каквито и да е познания, затова не разбрах какво е това насекомо. Изведнъж забелязах, че изсушената напълно от слънцето животинка стана кафява като орех, после се цепна надолу през гърба. Втрещих очи. Вътрешностите на животинката като че всеки миг щяха да изскочат навън. Пукнатината се разширяваше все повече и повече, докато най-сетне скритата вътре животинка се освободи от грозната си обвивка и едва-едва се измъкна на папурозото стебло. Едва сега разбрах, че това е морско конче. Крилцата му бяха още влажни и набръчкани след неговото необикновено рождение, а телцето меко. Докато го наблюдавах, слънцето направи необходимото. Крилцата изсъхнаха, втвърдиха се, изправиха се и станаха нежни като украсени с преплетени нишки снежинки. Тялото също се втвърди, а цветът му се промени в блестящо небесносиньо. Водното конче раздвижи няколко пъти криле и те блеснаха на слънцето, после политна неуверено, оставяйки след себе си грозната обвивка на предишното си тяло, която продължаваше да се люлее върху стеблото.

За първи път виждах подобно преображение. Впивах удивения си взор в грозната обвивка, приютявала красивото и блестящо насекомо, и дадох клетва никога да не преценявам животните само по външния им вид.

Ухажването между животните

Повечето животни се отнасят твърде сериозно към ухажването. С течение на вековете някои от тях са успели да изобретят очарователни способности за привличане избраницата на своето сърце. По тях са израснали вълнуващи кичури пера, рога, шипове и гуши, развили са се

удивително голямо разнообразие окраски, форми и благоухания, всичко с оглед намирането на другарка. Неудовлетворен от всичко това, мъжкият носи понякога на женската подарък, устройва ѝ истински фойерверк от цветове, интригува я с акробатически номера, танци или песни. Когато се ухажват, животните влагат цялата своя душа и сърце в него, а наложи ли се, готови са да отдадат и живота си.

В света на животните птиците безспорно принадлежат към елизабетиния тип любовници. Одеждите им са великолепни, готови са при най-малкия повод да изпълнят мадригал или да се хвърлят в смъртен бой.

С най-голяма известност се ползват райските птици не само поради това, че притежават най-разкошните одежди за ухажване на целия птичи свят, но и поради това, че умеят да се перчат много умело с тях.

Вземете например кралят на райските птици. Веднъж имах щастието да видя една от тези птици в някаква зоологическа градина в Бразилия. Три кралски райски птици (две женски и една мъжка) живееха в огромен птичарник, пълен с тропически растения и дървета. Мъжкият достига на големина колкото кос, има кадифяна оранжева глава, контрастираща ярко на снежнобелите гърди и брилянтноаления му гръб. Перата му блестят така, като че са полирани. Човката му е жълта, а краката — оцветени в красив кобалтовосин цвят. Перата отстрани на тялото на птицата, която видях (поради това, че беше настанал любовният им период), бяха дълги, а средният чифт пера на опашката — източени като дълги и нежни нишки, достигащи около двадесет и пет сантиметра на дължина, и навити като часовникови пружинки. На края на всяко от тези наподобяващи антени пера искреше по един смарагдовозелен диск. Птицата проблясваше на слънчевата светлина при всяко свое движение, нежните антени на опашката потрепваха, а зелените дискове се разклащаха и искряха на слънцето. Мъжката птица беше кацнала на голям и гол клон, а двете женски се гущеха наблизо в един храсталак и го наблюдаваха. Неочаквано той се поизпъчи малко и издаде особен крясък, нещо между стон и джавкане. После за миг замлъкна, като че се наслаждаваше на ефекта, който щеше да призведе този звук на жен-

ските. Те обаче продължаваха да стоят на предишните си места и го наблюдаваха безучастно. Мъжкят подскочи два-три пъти на клона, вероятно за да привлече вниманието им, после разпери криле и изпляска силно с тях, също като че се канеше да литне тържествено. Той ги разпери нашироко и се наведе напред така, че перата скриваха главата му. После отново изпляска енергично и се завъртя в кръг, за да смае двете женски с красивите си белоснежни гърди. Той издаде чудесен и звучен напевен звук, а дългите странични пера на тялото му неочаквано щръкнаха. Също като че избухна прекрасен фойерверк от пепелявосиво, жълтеникавокафяво и смарагдовозелено, проблясващ нежно в унисон с песента му. Той повдигна късата си опашка и я притисна към гърба си така, че двете ѝ дълги антени се извиха над главата му. От всяка страна на жълтия му клон сега се поклащаше по един смарагдовозелен диск. Той поклащаше леко тялото си насам-натам, дисковете се люлееха като махало и създаваха странното впечатление, че жонглира с тях. Птицата повдигаше и снишаваше глава, пееше с пълни гърди, а зелените дискове се люшкаха напред-назад.

Женските като че не му обръщаха ни най-малко внимание. Те седяха и го наблюдаваха със слабия интерес на домакини, присъстващи на блестящо модно ревю. Макар и да се възхищаваха от тоалетите, те разбираха много добре, че нямат никаква възможност да ги притежават. След това, като че с последно и отчаяно усилие да предизвика изблик на чувства у зрителите, мъжкят се извъртя неочаквано на клона и им показа красивия си червен гръб, сниши се и разтвори широко човка. Блестящата светлозелена вътрешност на устата му като че току-що бе боядисана. Той остана известно време така и не преставаше да пее с отворена уста. После, със замиране на песента, неговите великолепни пера постепенно престанаха да се кокошият и потрепват и полегнаха върху тялото му. Той постоя изправен на клона още около миг и изгледа женските. Те впиха очаквателни погледи в него подобно на хора, видели изкусното изпълнение на някакъв илюзионист и горящи от нетърпение пред следващия номер. Мъжкят издаде няколко слаби писукания и отново запя, после внезапно политна

напред и увисна под клона. Като не преставаше да пее, той разпери широко криле и започна да се разхожда по клона с главата надолу. Това акробатическо изявление като че заинтригува за първи път една от женските и тя наклони любопитно глава на една страна. Едва се побирах от яд в кожата си. Как можеха да са толкова равнодушни! Самият аз бях поразен и напълно завладян от песните и окраската на мъжкия. След като минута-две пристъпваше напред-назад, той сви криле, провисна право надолу тялото си и се заклати леко встрани. Птицата не прекъсваше нито за миг своята страстна песен. И наподобяваше странен и увиснал на синя дръжка пурпурен плод, нежно полюшван от вятъра.

Една от женските птици се отегчи точно в този момент и отлетя някъде из птичарника. Втората обаче стоеше с наведена на една страна глава и не сваляше очи от мъжкия. Той плясна бързо с криле и отново се изправи върху клона. Стори ми се, че от него лъха самодоволство. С нетърпение очаквах да видя какво ще се случи по-нататък. Мъжкят стоеше като изтукан, а слънчевата светлина играеше в перата му. Женската се вълнуваше все повече и повече. Бях убеден, че се е поддала на неговото удивително ухажване, проявено внезапно и красиво, като разпукване на разноцветни фойерверки. След малко женската подхвъркна. Сега, помислих си аз, тя ще отиде да го поздрави за успехите и те на часа ще започнат съпружески живот. За мое най-голямо удивление обаче тя просто подхвъркна на клона, на който стоеше мъжкят, клъвна едно плъпнало безцелно по кората на дървото бръмбарче, после отлетя доволна с него на другия край на птичарника. Мъжкят се наколоши и започна да чисти примерно перата си с клон. Реших, че женските са изключително коравосърдечни или нямат никакъв усет към хубавото, след като се отнесоха толкова безразлично към едно подобно представление. Испитах истинско съжаление към мъжкия. Великолепният начин, по който ухажваше женските, остана невъзнаграден. Моето съчувствие се оказа напразно. С победоносен крясък той откри върху кората на дървото друг бръмбар и изпълнен със щастие, го клъвна. Фактът, че го бяха пренебрегнали, очевидно ни най-малко не го смути.

Не всички останали птици са добри танцьори като райските птици, нито пък притежават красивите им одежди, но те компенсират тези недостатъци с обаятелната оригиналност на своя подход към противоположния пол. Вземете например зидарките. Те прилагат по мое мнение най-очарователните способности за ухажване в целия свят. Видът на сатенената зидарка например не прави особено впечатление. На големината е колкото дрозд, покрита е с тъмносини пера, които придобиват метален блясък на светло. Искрено казано, на човек му се струва, че птицата е облечена в стар и излъскан от носене костюм от син шевинот. Вие бихте си помислили, че тя е лишена от възможността да отвлече вниманието на женската от бедното си облекло. Мъжкият обаче е изнамерил изключително умно средство — умее да си строи любовно жилище.

Отново имам голямото щастие да видя сатенена зидарка в една зоологическа градина, заета със строежа на любовното си жилище. Птицата се беше спряла на две големи туфи трева по средата на своя птичарник. Тя бе почистила много внимателно част от мястото и прекарала пътечка между туфите, донесла клончета, парченца канап и сламки и ги бе втъкала така в тревата, че измайсторила нещо като тунел. Зърнах мъжкия точно в този момент от неговата работа. Той токущо бе привършил своята лятна вила и се канеше да я украси. Първите украшения представляваха две празни охлювни черупки, последвани от сребърна хартия от пакетче за цигари, вълнено парцалче, шест цветни камъчета и късче канап, с поленнало по него парченце восък. Помислих че ще има нужда от допълнителна украса, затова му донесох няколко цветни вълнени нишки, разноцветни мидени черупки и автобусни билети.

Птицата остана възхитена от тях. Тя кацна на телената ограда и ги взе много внимателно от ръцете ми, после подскочи обратно до своето жилище, за да ги подреди. Птицата спираше, взираше се за миг в украсата, после подскачаше напред и натъкмяваше по-изразително някой автобусен билет или вълнена нишка. Когато я завърши, къщичката наистина изглеждаше много приятна и красива. Той застана пред нея и започна да чисти перата си с човка. От време на време протягаше

едното си крило, като че показваше гордо своето произведение. После се промушваше през малкия тунел, пренареждаше някои от морските миди и отново позираше с разперено крило. Птицата положи големи усилия и на мен ми домъчня за нея. Всички усилия на мъжкия бяха напразни. Неговата другарка беше умряла преди известно време, ето защо той живееше сега в птичарника заедно с няколко кресливи и обикновени сипки, които не обръщаха ни най-малко внимание на неговите архитектурни способности и на богатството на дома му.

Това е една от малките птици, която в диво състояние си служи с инструмент. Птицата понякога боядисва пръчките, с които строи своята къщурка, със силно оцветяващи боровинки, малини и други подобни плодове или с влажни въглени, като при това си служи с някаква влакнеста материя вместо четка. За нещастие, когато си припомних всичко това и реших да доставя на моята зидарка канче синя боя и късче старо въже (зидарката е особено привързана към синия цвят), той изгуби интереса си към къщичката. Дори предоставената му пълна колекция карти от цигарени кутии, изобразяващи войнишките униформи през различните векове, не успя да възбуди отново неговия ентузиазъм.

Друг вид зидарки строят още по-внушителни постройки, достигащи около метър и половина на височина. Те трупат клонки около две стебла, след което им слагат покрив от пълзящи растения. Подът се покрива много внимателно с мъх. Постройката се украсява отвън с орхидеи. Този вид зидарка наподобява светски човек с изтънчен вкус. Мъжкият измайсторява пред къщичката малка леха, която застила със зелен мъх. В нея поставя всички намерени от него ярко оцветени цветя и плодове. Понеже е много придиричива птица, тя подменя всеки ден своите украшения, като увехналите цветя и плодове изхвърля грижливо зад къщичката, за да не ги вижда никой.

Между бозайниците не се срещат проявления като тези при птиците. Бозайниците като че изобщо имат много по-земно, бих казал даже съвременно, отношение към любовта.

Докато работех в зоологическата градина в Хуипснейд, имам възможността да наблюдавам как се

ухажват два тигъра. Женската беше много кротка и покорна и винаги се свиваше страхливо при най-слабото ръмжене на своя другар. Настъпи любовният период. Тогава тя внезапно се промени. Един ден тигрицата се превърна в опасно и непрестанно дебнещо животно, създаващо напълно своята привлекателност, очакващо настъпването на подходящия момент. Същата сутрин мъжкият започна да я следва навсякъде унищително и угоднически. По носа му личаха дълбоки и кървави драскотини, причинени от лапите на неговата другарка. Всеки път, щом се осмелеше да я приближи повече, тя го удряше по носа с обратната страна на лапата си. Когато това отношение на женската го обидеше и той лягаше под някой храст, тигрицата го приближаваше, започваше да мърка силно и да се търка от него, докато той се надигаше и отново тръгваше след нея. Тигърът я приближаваше все повече и повече и пак получаваше удар по носа.

В края на краищата женската го отведе в малка падинка, обрасла с висока трева. Там тя се излегна, притвори зелените си очи и започна да мърка. Върхът на опашката ѝ се въртеше насам-натам по тревата като голяма черно-бяла земна пчела, а бедният безумно влюбен тигър подскачаше след нея като игриво котенце и я потупваше нежно с огромните си лапи. Ролята на съблазнителка най-сетне умори тигрицата. Тя се сниши още повече върху тревата и издаде необичаен, наподобяващ мъркане рев. Нещо заклокочи в гърлото на мъжкия и той тръгна към нея. Тя изрева отново и повдигна глава. Мъжкият започна да я хапе нежно с големите си зъби за извития врат. Женската изрева, този път от задоволство. В следния миг двете огромни ивичести тела като че се сляха в едно в сред зелената трева.

Не всички бозайници са красиви и ярко обаятелни като тигъра, ето защо обикновено компенсират този недостатък със своята мускулатура и прилагат по принуда методите на пещерния човек при търсенето на другарка. Да вземем например хипопотама. Когато видите как излегнатото във водата огромно топчесто чудовище ви наблюдава с невинния и благовиден поглед на кръглите си и изпъкнали очи и от време на време въздиша самодоволно и лениво, едва ли бихте повярвали, че

когато настъпи време да си избира другарка, той е в състояние да прояви голяма жестокост. Ако някога сте виждали как хипопотамът се прозява и показва четири големи и извити, остри като бръснач бивни зъби от двете страни на устата си (между които се крият и други два стърчащи нагоре като шипове от слонова кост), ще разберете веднага каква голяма беда могат да причинят те.

По времето, когато търсех животни из Западна Африка, се наложи да бивакуваме веднъж на брега на една река, населявана от стадо средни по големина хипопотами. Животните изглеждаха спокойни и щастливи. Всеки път, когато се придвижвахме с кану нагоре или надолу по реката, те ни следваха от близко разстояние, после приближаваха все повече и повече, мърдаха с уши, от време на време издихаха цели облаци водни пръски и не преставаха да ни наблюдават с интерес. Доколкото успях да преценя, стадото се състоеше от четири женски, стар мъжкар и един младок. Край една от женските плуваше новородено хипопотамче. Макар и големичко и тлъстичко, майката от време на време го взимаше на гърба си. Както вече казах, хипопотамите правеха впечатление на щастливо семейство. Веднъж, тъкмо по смрачаване, откъм стадото долетяха резове и шумове от разнасящи се удари. Като че лудуваха маймуни. От време на време всичко утихваше. Тогава се чуваше само пръхтене и плясъци. Със съгъстяването на мрака врявата се усилваше. Разбрах, че сигурно няма да мога да мигна, затова реших да отида и видя каквостава. Седнах в едно кану и загребах към извивката на реката, на двадесетина ярда по-надолу. Там кафявите води бяха изрязали дълбок басейн с формата на полумесец и изхвърлили на брега блестящ бял пясък. Знаех, че хипопотамите обичаха да прекарват времето си през деня точно там, а и от тази посока идваше и цялата врява. Подразбирах, че нещо не е в ред, защото всяка вечер по това време те вече измъкваха тлъстите си тела от водата и тръгваха край брега с намерението да нападнат плантацията на някой нещастен местен жител. Сега те продължаваха да стоят в басейна независимо от това, че определеното за храна време отдавна беше преминало. Слязох на брега и се придвижих до място, откъдето можех да наблюдавам по-добре.

Шумът, който вдигаха, не ме безпокоеше. Ужасните резове, мученето и плясъците, идващи откъм басейна, заглушаваха напълно шума от стъпките ми.

В началото не различавах нищо друго в мрака освен проблесването на беззъбните тела на хипопотамите на мястото, където се бяхтеха и разпенваха водата. Малко след това се показа луната. На нейната блестяща светлина зърнах женските и малкото. Скупчени в единия край на басейна, те държаха лъскавите си глави над повърхността на водата, а ушите им не преставаха нито за миг да мърдат насам-натам. От време на време отваряха уста и започваха да реват. Всички наблюдаваха с голям интерес стария и младия мъжкар, застанали на плиткото в самата среда на басейна. Водата достигаше едва до коремите им. Огромните като бъчи тела и гънките тлъстини под брадите им блестяха и изглеждаха току-що намазани с масло. Свели глави, те стояха един срещу друг и пухтяха като локомотиви. Ненадейно младият повдигна огромната си глава и отвори уста. Зъбите му блеснаха на лунната светлина. Понесе се продължителен и смразяващ кръвта рев. Ревът още се носеше във въздуха, когато старият се хвърли отгоре му с отворена уста и невероятна за едно такова огромно животно пъргавина. Неотстъпващият му по пъргавина млад хипопотам успя да се извие встрани. Старият плясна тежко в разпенената вода като боен кораб и без да може да се спре, продължи да се движи бързо напред. Младият хипопотам, както се бе извил встрани, изчака стария да мине край него и тогава го захапа жестоко за рамото с огромните си челюсти. Старият се обърна и отново нападна. Точно когато наближи своя неприятел, луната се скри зад един облак. След като се показа, те стояха така, както ги видях и първия път — пръхтящи и обърнати един към друг с наведени глави.

Два часа наблюдавах от брега как нагазилите в плитчините тумбести животни разбъркваха водата и пясъка. Струваше ми се, че шансовете на стария за успех са по-малко, затова ми домъчня за него. Подобно на бивш боксьор, изгубил предишната си сила и подвижност, той като че участвуваше в битка, която считаше предварително за изгубена. Много по-лекият и бърз млад

хипопотам като че всеки път съумяваше да се изплъзне като в същото време зъбите му винаги успяваха да се впият било в рамото, било в шията на стария. Женските наблюдаваха с наострени уши от дъното и на известни интервали ревяха хорово със силни и печални гласове. Това може би изразяваше тъга от тежкото положение, в което беше изпаднал старият мъжкар, или възхищение от успеха на младия. Това чисто и просто можеше да представлява и вълнението, което им причиняваше битката. Най-сетне, тъй като битката изглежда щеше да продължи още няколко часа, аз се отправих с кануто към вкъщи и легнах да спя.

Събудих се, когато небето на изток светлееше. Хипопотамите не се чуваха повече. Битката очевидно беше приключила. Надявах се старият да е спечелил, макар и да се съмнявах в това. Отговорът узнах малко по-късно същата сутрин от един от моите ловци. Той ми съобщи, че трупът на стария хипопотам се намирал на около две мили надолу по течението на реката. Водите го бяха отнесли в плитчините на един от заливите. Отидох да го огледам. Порази ме опустошеното огромно тяло на стария от зъбите на младия. Раменеге, гущата и огромните тлъстини под брадата, хълбоците и корема — всичко беше раздрано и разпокъсано, а плитчините около тялото все още аленееха от кръвта му. С мен излязоха и всички жители на селото. Огромното количество месо, паднало им като от небето, представляваше за тях истински празник. Докато оглеждах трупа на стария мъжкар, те стояха край мен безмълвни и изпълнени с любопитство. Приключих огледа и се отдръпнах от него, а те се нахвърлиха отгоре му като мравки. Кресяха, блъскаха се от вълнение и размахваха енергично ножове. Наблюдавах как огромното тяло на хипопотама се стопяваше под струпалите се отгоре му изгладнели ловци и си мислех, че той заплати твърде висока цена за своята любов.

Необикновено романтичният представител на човешкия род винаги се описва като човек с гореща кръв. Въпреки това най-силните прояви на ухажване в животинския свят са характерни за студенокръвните създания. Излегнатият на брега обикновен крокодил, наблюдаващ с неизменната си сардонична усмивка

кипящия край него пищен живот на реката, създава впечатление на типичен студенокръвен любовник. Въпреки това при подходящо време, място и любимо същество той е готов да се бие смело за спечелване на „ръката“ ѝ. Тогава двамата мъжкар дълго се хаят, блъскат и премятат във водата. На края изпълненият с гордост победител изпълнява върху повърхността на водата странен танц. Той се върти непрестанно в кръг; изправил глава и опашка във въздуха, той мучи като с тръба. Сигурно влечугото така изпълнява старинния валс.

Водните костенурки са пример за потвърждение на тезата: „дръж се грубо, за да те обичат“. Ноктите на предните крака на тези малки влечуги са силно удължени. Мъжкият открива по време на плуване някоя подходяща за него женска костенурка, препречва ѝ пътя и започва да я налага по главата с дългите си нокти. Той върши това толкова бързо, че ноктите му почти не се забелязват. Това изглежда не причинява ни най-малка болка на женската, възможно е даже да ѝ доставя удоволствие. Във всеки случай женската водна костенурка не се поддава още при първия проявен към нея интерес на мъжкия. Тя се отскубва и продължава да плува напред. Мъжкият обезумява. Той тръгва подир женската, препречва пътя ѝ, изтиква я към брега и отново започва да я удря. Възможно е всичко това да се повтори няколко пъти, преди женската да даде съгласие да се задоми с него. Каквото и да има против това влечуго човек, то във всеки случай не лицемерничи, а показва истинския си лик от самото начало. Изглежда, че и женската няма нищо против това до известна степен изтощително ухажване. Всъщност тя като че го счита за приятна и доста оригинална форма на подход. Както и при хората, всяко живо същество си има и свой вкус.

Удивителното разнообразие и находчивост на насекомите при уреждане на своите любовни отношения ги поставя според мен на челно място по този въпрос.

Да вземем например богомолките. Погледнете лицата им, после нищо няма да ви удиви от техния личен живот. Малка главица, огромни, изпъкнали очи и слабо, изострено личице, завършващо с трептящи мустачки.

Самите очи имат бледа, водниста жълта окраска и черни като на котка зеници, придаващи им някакво необуздано и безумно изражение. Силните, безжалостни и влакнести „ръце“, свити точно под гърдите в постоянна и лицемерна молитвена поза, са готови да сломят всеки миг жертвата, сграбчвайки я като с назъбени ножици в своите прегръдки. Друг неприятен навик на богомолката е начинът, по който се вглежда в предметите. Тя върти глава насам-натам също като човек. Ако е озадачена от нещо, тя накланя своето безбрадо лице на една страна и впива безумните си очи във вас. Ако ли пък се движите зад нея, тя ви хвърля погледи през рамо. От нея се излъчва нещо неприятно. Струва ми се, че единствено мъжката богомолка открива нещичко привлекателно в женската. Може би ще си помислите, че той е достатъчно разумен и не се доверява на годеница с подобно лице. Ни най-малко. Веднъж видях един мъжки с преливащо от любов сърце. Той прегърна страстно женската и докато прекарваше първата си брачна нощ, неговата женичка се наведе нежно над рамото му и започна да го яде. Тя хрускеше със самодоволен израз трупа му, все още притиснат към нея, а мустачките ѝ потрепваха всеки път, когато поглъщаше някоя вкусна и блестяща хапка.

Женските паяци притежават същия антисоциален навик да изядат своите съпрузи. Приближаването на паяжината на женската крие голяма опасност за мъжкия. Ако тя се случи гладна, той едва ли ще има възможност да изрече първите думи на своето предложение. За кратко време мъжният бива обвързан и женската изсмуква жизнените му сокове. При един вид от тези паяци мъжният е разработил специален метод за доближаване до нея. Той я предразполага с гъдличкане и масажирание без опасност да бъде изяден. Мъжният ѝ доняся подарък, муха или нещо подобно, обвързан здраво в копринени нишки. Докато женската поглъща лакомо подаръка, той се примъква зад нея, дразни я с краката си и я докарва до състояние на транс. Понякога мъжният успява да избяга след сватбата, но в повечето случаи бива изядан в края на медения месец. Единственият път към сърцето на женския паяк изглежда минава през стомаха ѝ.

При друг вид паяци мъжният е създал още по-блестящо средство за покоряване на своята демонична жена. След като я наближи, той започва да я масажирва нежно с крака, докато, както става винаги с женските паяци, тя не изпадне в състояние на хипноза. Веднага след това и с възможната най-голяма бързина мъжният я поваля на земята и я обвързва с копринени нишки. Когато женската се съвземе от трансa в брачното ложе, тя установява, че не може да превърне своя съпруг в сватбена закуска, а трябва да се заеме с досадното задължение да се развърже. Това спасява живота на съпруга.

Искате ли да станете свидетел на истински екзотичен романс, не е необходимо да отивате чак в тропическата джунгла. Прескочете до вашата собствена градина и погледнете обикновения охлюв. Положението тук е толкова сложно и заплетено, че наподобява сюжет на съвременен роман. Охлювите са хермафродити и при ухажване и съешаване всеки от тях изпитва удоволствието както на мъжката, така и на женската страна. Освен, че са двуполови, охлювите притежават и нещо много по-необикновено. Това е малкото, прилично на торбичка резервоарче в тяхното тяло, в което се произвежда мъничко парченце с форма на копие, съставено от карбонат и известно като любовна стрела. Така че, когато някой охлюв, който, както казах, е двуполов, пълзи край друг, също двуполов охлюв, двата започват да се ухават по най-чудатия възможен начин. Те започват да се пронизват взаимно със своите любовни стрели, които проникват дълбоко в тялото и бързо се разтварят в него. Изглежда, че този странен дуел не е така болезнен, както изглежда на пръв поглед. Потъващата в тялото на охлюва стрела изглежда му доставя приятни усещания, нещо като екзотично удоволствие. Каквото и да е, но всичко това ексалтира охлювите за съешаване. Аз не съм градинар, но ако бях такъв, положително щях да създам удобно място за охлювите от моята градина независимо от това, че унищожават насажденията ми. Всяко създание, отдало се напълно на Купидон, носещо свой собствен колчан със стрели, заслужава според мен да унищожи колкото си иска сиви и бездушни зелки. Истинска чест за всеки е да има охлюви в градината си.

Животни-архитекти

Преди известно време получих малък колет от един мой приятел в Индия. В кутията намерих бележка: „Обзалагам се, че не знаеш какво е това!“. Разкъсах силно заинтригован опаковката и видях две листа, доста несръчно защити едно за друго.

Ако бях приел баса, приятелят ми щеше да го загуби. Още щом зърнах големите и нескорошно направени шевове, разбрах, че това е гнездо на птицата-шивач — нещо, което отдавна мечтаех да видя. Двете листа достигаха шестнадесетина сантиметра на дължина и по форма наподобяваха листа на лаврово дърво. Защити бяха само по краищата и образуваха нещо като продълговата торбичка. В торбичката имаше гнездо от трева и мъх и две яйчища. Птицата-шивач е много мъничка. На големина е колкото синигера, само човката ѝ е сравнително дълга. Това е нейната игла. Птичката избира две растящи близо едно до друго листа и се заема да ги зашие, като за конец използва фина памучна нишка. Любопитното в случая не е толкова фактът, че птичката-шивач зашива двете листа, а това, че никой не знае откъде се снабдява с памучната нишка. Някои специалисти смятат, че птичката я изтъква сама, а други, че разполага с някакъв все още неоткрит източник. Както казах, бодовете бяха доста големи и несръчно направени, но помислете колко хора биха могли да защитят добре две листа, ако вместо с игла си служеха само с човка!

Архитектурната дейност в животинския свят е изключително разнообразна. Представата на някои животни за това, как да си построят подходящо жилище, разбира се, е смътна, но други умеят да издигат най-сложни и прекрасни домове. Удивителното е, че дори сред намиращите се в близка родствена връзка животни съществува голямо разнообразие не само по отношение вкуса и стила, месторазположението и големината на дома, но и по отношение избора на строителните материали.

В света на птиците се срещат домове с най-различна форма и големина. Те варират от листната люлка на

птичката-шивач до „гnezдото“ на императорския пингвин. Последният не разполага с никакъв строителен материал освен снега, затова мисълта за гнездо въобще не го вълнува. Яйцето си носи просто върху голямото плоско ходило, а кожата и космите на корема образуват нещо като торбичка, която го покрива. После идва бързолетът, който строи на стената на някоя пещера чашообразно и лесно трошещо се гнездо от слюнка и парченца клонки. Разнообразието на гнездата на африканските птици-тъкачи е смайващо. Един от видовете живее в съобщества и строи гнездо, голямо колкото половин копа сено, нещо като жилищен дом, в който всяка птица притежава своя дупка за гнездо. В тези гигантски гнезда се срещат и други животни, обитаващи ги наравно със законните му притежатели. Змиите например, пък и катеричките, харесват много тези свърталища. Разруши ли се такова гнездо, отвътре излизат необикновено много и различни обитатели. Нищо чудно, че цели дървета са се сгромолясвали под тежестта им. Обикновената птица-тъкач на Западна Африка си изтъкава от палмови нишки кокетно и кръгло гнездо. Тези птици също живеят в съобщества по дърветата и строят гнездата си по всички подходящи клони, така че дърветата изглеждат като натежали от плодове с чудновати форми. Блестящите собственици с пронизителни гласове се ухажват, мътят яйца, отглеждат своите малки, заяждат се със съседите си и вършат всичко по такъв човешки начин, че домът им прилича по-скоро на странен квартал.

Птицата-тъкач е истински специалист не само в тъкачеството, но и във връзването на възли, защото гнездото е обвързано здраво за клона на дървото. Нужни са много усилия, за да го откачите от там. Веднъж наблюдавах как една птица-тъкач започна да строи гнездо. Удивителна гледка! Птицата бе решила гнездото ѝ да visi на края на нежно клонче, някъде по средата на дървото. В човката си носеше дълга палмова нишка. Щом кацна на клончето, то се залюля и тя плесна няколко пъти с крила, за да запази равновесие. Когато клончето се успокои, птичката започва да върти нишката с човка, докато я захвапа по средата. После направи опит да я прегъне на две върху клончето така, че двата свободни края да увиснат от едната страна, а подгънатият край от дру-

гата. Клончето отново се разклати. Птицата изпусна на два пъти нишката на земята и на два пъти слиза да я вземе. В края на краищата все пак я прегъна върху клончето така, както искаше. После застъпи нишката с едното си краче, за да не се изхлузи, наведе се внимателно напред и прекара двата свободни края на нишката през прегънания и оформен като клуп друг край и здраво го затегна. След това отлетя, донесе нова нишка и повтори същото нещо от самото начало. Птицата се труди така в продължение на целия ден. Привечер тя бе навързала на клончето около двадесет-тридесет такива нишки, свободните краища на които се развиваха като брада.

За съжаление пропуснах да видя следващите етапи от строежа на това гнездо. Когато го видях за втори път, то беше празно. Отгледали своите малки, птиците вероятно го бяха вече напуснали. Гнездото имаше форма на плоско шише с малък кръгъл отвор, защитен от неголям навес от преплетени нишки. Опитах се да откача гнездото, но това се оказа невъзможно, затова се принудих да счупя клона. После се помъчих да разчупя гнездото на две половинки, за да проуча вътрешността му. Така сложно преплетени и обвързани бяха палмовите нишки, че това ми се удаде след доста дълго време. Чувствувах, че повече нямам сили. Плетката беше невероятно сполучливо изпълнена, като се има предвид, че птицата си е служила единствено с човка и крака.

Когато пристигнах преди четири години в Аржентина, забелязах, че почти всеки ствол или стълб в пампата бе украсен с чудновати предмети от пръст, наподобяващи по големина и форма футболни топки. Отначало ги взех за гнезда на термити, защото външният им вид наподобяваше много тези гнезда от Западна Африка. Едва когато зърнах кацнала на върха на едно от тях малка колкото червеношийка въздебеличка птичка с ръждивочервеникав гръб и сиви гърди, разбрах, че това са гнезда на птички-фурнаджийки.

Открих едно празно гнездо и внимателно го разризах на две половинки. Удиви ме умението, с което беше направено. Мократа кал е била примесвана с малки парченца суха трева, корени и косми, за да стане по-здрава. Дебелината на стените на гнездото достигаше прибли-